

ЕКОНОМІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ УКРАЇНИ ТА СКАНДИНАВСЬКИХ КРАЇН – НЕ РЕАЛІЗОВАНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СТРАТЕГІЧНОЇ СПІВПРАЦІ ТА ПЛАН ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

ECONOMIC RELATIONS BETWEEN UKRAINE AND THE SCANDINAVIAN COUNTRIES – UNREALISED POTENTIAL FOR STRATEGIC COOPERATION AND PLAN FOR UKRAINIAN RENOVATION

У статті досліджується стан розвитку економічних зв'язків між Україною та країнами Скандинавії у таких напрямках, як: торгівля, інвестиційна активність, безпекова, гуманітарна та фінансова підтримка України, співпраця у інших сферах. Найважливішою для України є підтримка з боку Скандинавських країн по лінії фінансової підтримки гуманітарних та військових проєктів, проєктів в області енергетики. У другому розділі пропонуються можливі напрямки поглиблення співпраці України та Скандинавських країн за для відбудови у повоєнний період. На наш погляд формування нового економічного ландшафту в Україні, в лозіці державного дирижизму (за Скандинавським принципом), потребує розробки довгострокової програми розвитку реального сектору економіки, що має стати ключовим документом-дороговказом розвитку виробничої діяльності державних та приватних підприємств у повоєнний період.

Ключові слова: Скандинавські країни, інноваційні технології, відновлення економіки України.

The article examines the state of development of economic ties between Ukraine and Scandinavian countries in such areas as: trade, investment activity, security, humanitarian and financial support of Ukraine, cooperation in other areas. Ukraine imports a fairly wide range of goods from the Scandinavian countries (from land transport, pharmaceutical products, electronics to food and paper), investment activity is quite moderate, the most important thing for Ukraine is the support from the Scandinavian countries in terms of financial support for humanitarian and military projects, projects in the field of energy. The second chapter offers possible directions for deepening cooperation between Ukraine and the Scandinavian countries for reconstruction in the post-war period. In our opinion, the formation of a new economic landscape in Ukraine, in the logic of state leadership (according to the Scandinavian principle), requires the development of a long-term Program for the development of the real sector of the economy (drawn up with the involvement of specialists from the countries of the Northern European Union), which should become a key guiding document for the development of the production activities of state and private enterprises in the post-war period. The following are the components that could become a support for the development of the economy of Ukraine, subject to the involvement of experience, technologies, finances and equipment received from the countries of the Northern European Union: development of the energy sector; development of elements of the closed cycle economy; development of agriculture, forestry and marine industry; infrastructure development; development of human capital. Taking into account the significant level of lag behind Ukraine from developed countries, in practically all spheres of the economy, the countries of the Northern European Union have the potential to provide a powerful scientific and resource base to provide not only consulting support on the formation of a socially-oriented advanced economic model, but also on issues related to economic development, subject to the preservation of the environment and the need to adapt to climate change.

Key words: Scandinavian countries, innovative technologies, recovery of the economy of Ukraine.

УДК 330.34

DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.85-29>

Смець В.В.

к.е.н., керівник відділу маркетингу,
ДП «Держзовнішінформ»

Yemets Vadym

SE "Derjzovnishinform"

Постановка проблеми. Географічна близькість Скандинавського регіону до України, а також певна культурна спорідненість українців, як частини великої європейської сім'ї, практично не сприяли, упродовж останніх десятиліть, налагодженню міцних зв'язків. Разом з тим, слід відзначити, що Скандинавські країни формують потужне ядро на півночі Європи, розвиток економічної взаємодії з яким могло б сприяти важливим якісним та кількісним змінам в середині економіки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження стосовно економічної співпраці України та Скандинавії займалась низка українських вчених. Зокрема, Матюшенко І.Ю., Прасол О.С., Саргасян Е.Л. [3] було охарактеризовано особливості інноваційного розвитку і перспективи співробітництва у інноваційній сфері України та Скандинавських держав; Длугопольський О.В. [1] у своїх дослідженнях фокусувався на особливостях побу-

дови суспільства добробуту у Скандинавських країнах та проводив паралелі за українськими реаліями у цій царині. Крім того, слід відзначити роботи української вченої Думи О.І. [2], яка вивчала особливості трансферу технологій у Скандинавських країнах.

Формулювання цілей статті. Визначення напрямків або навіть проведення «аудиту» щодо того, де Україна має успіхи та складності у співпраці з країнами Скандинавії і є основним завданням цієї статті.

Виклад основного матеріалу дослідження.
Взаємодія України з країнами Північноєвропейського союзу

Організацією, що здійснює координацію співпраці між парламентами та урядами країн Скандинавських країн є Північна рада. Країнами-членами цього північноєвропейського союзу (далі – Північноєвропейський союз) є: Швеція, Фінляндія, Норвегія, Данія та Ісландія.

Відразу варто зазначити, що члени Північноєвропейського союзу формують потужне економічне північноєвропейське угруповання, із загальним населенням – у 27 мільйонів і ВВП – у 1,5 трлн. дол. США. Скандинавський регіон вважається 5-ю за величиною економікою Європи та 10-ю (за розміром) економікою світу. Країни також вирізняються розташуванням значної кількості провідних світових компаній, що суттєво перевищує частку регіону у світовій економіці. Близько 60 скандинавських організацій входять до списку 2000 найбільших публічних корпорацій світу за версією Forbes. Що значно перевищує цей же показник для Німеччини, Великої Британії та США. ВВП на душу населення Північного регіону є одним найбільших серед країн ЄС і, майже вдвічі, перевищує середній показник усіх членів Європейського Союзу. Країни Північної Європи становлять близько 5% загального населення Європейського Союзу, але забезпечують майже 10% загального ВВП.

Напередодні початку військової агресії у 2021 р. економічна співпраця між країнами Північноєвропейського союзу та Україною характеризувалась наступними цифрами. Загальний товарообіг перебував на рівні 2,2 млрд. дол. США при тому, що у 2021 р. Україна демонструвала рекордний товарообіг на рівні 141,5 млрд. дол. США [13], тобто товарообіг з України з відповідними державами складав усього 1,5% і з значним «перекосом» на користь країн Скандинавії. Зокрема, обсяг торгівлі між Україною та Ісландією склав приблизно 100 млн. дол. США (з них близько 95% імпорту та 5% експорту) [1]; товарообіг з Фінляндією був на рівні 400 млн. дол. США (70% на 30%); зі Швецією був на рівні 670 млн. дол. США (83% на 17%); з Норвегією був на рівні 341 млн. дол. США (81% на 19%) [11]; з Данією був на рівні 720 млн. дол. США (55% на 45%).

Що стосується структури торгівлі, то Україна імпортує з країн Північноєвропейського союзу досить широку номенклатуру товарів (від засобів наземного транспорту, фармацевтичної продукції, електроніки до продуктів харчування й паперу), хоча і в обмежених кількостях. Й, у свою чергу, експортує текстильні вироби та меблі, реактори, чорні метали, пластмаси, проте також досить невеликими партіями.

З інвестиційною діяльністю також показники досить слабкі. Найбільш активними, у цьому сенсі в Україні, були: Швеція, Данія та Фінляндія. Інвестиції Швеції в економіку нашої держави до 2014 р. перевищували 1 млрд. дол. США, потім (разом із виходом Swedbank з України), накопичені інвестиції цієї країни, зменшилися до рівня 320 млн. дол. США. Данія, рівень інвестицій якої з початку 2000-х сягав 200 млн. дол. США, з 2014 р. почала їх знижувати, вийшовши на

рівень у 140 млн. дол. США у 2021 р. Фінляндія, за десятиріччя, накопичила трохи більше 100 млн. дол. США й цей рівень зберігається і сьогодні. Ісландія та Норвегія інвестували в Україну не більше декількох десятків мільйонів доларів за весь період існування незалежної України. Інвестиції України у країни Північноєвропейського союзу, практично, відсутні. Звісно, такий рівень співпраці не дає можливості говорити про встановлення якихось потужних та продуктивних економічних зв'язків між Україною та країнами північної Європи. Хоча слід зазначити, що до початку повномасштабного вторгнення РФ до України, на її території функціонувало більше 300 компаній з країн Північноєвропейського союзу, в переважній більшості – торговельні представництва (серед яких: Ericsson, Volvo, Electrolux, ABB, Scania, Oriflame, Sigma, Westinghouse Electric Sweden, IKEA, H&M, Beetroot та інші.), а також було розгорнуто низку проєктів, спрямованих на підтримку розвитку окремих економічних напрямків.

Якщо розглядати всю палітру співробітництва країн Північноєвропейського союзу та України, то треба відзначити, що найбільш активною країною є Данія. Наприклад, Данське агентство міжнародного розвитку ще у 2016 р. (у контексті Данської програми сусідства) розробило стратегію співробітництва з Україною на 2017–2021 роки з бюджетом 64 млн.євро. Серед завдань програми – розвиток відновлюваної енергетики та підвищення використання енергоресурсів в Україні, підвищення питомої ваги споживання відновлюваної енергетики в Україні, розробка програмного забезпечення для прогнозування. В подальшому, в рамках цієї програми, в Україні був створений інформаційний ресурс “UA MAP”, покликаний обробляти та накопичувати інформацію щодо проєктів з відновлюваної енергетики, а також сприяти налагодженню взаємодії між ініціаторами та інвесторами у цій сфері [6]. Серед реальних проєктів в області відновлювальної енергетики із залученням датського капіталу слід згадати відкриття у 2017 р. вітрової електростанції «Старий Самбір – 2» (потужністю 20 МВт) та сонячної електростанції «Яворів-1» (потужністю 36 МВт) у львівській області – проєкти були профінансовані Данським інвестиційним фондом [9]. Крім того, данська компанія “Better energy” у 2018 р. почала будівництво сонячної електростанції на 19 МВт у Житомирській області, а «BWSC» долучилася до проєкту встановлення електростанції на біопаливі потужністю 44,2 МВт поблизу міста Хмельницького.

Данія запустила соціальну програму датського інвестиційного фонду на суму 1 млрд. данських крон (133 млн. дол.) для підтримки України. В рамках цієї програми фінансуватимуться проєкти із

залученням найкращих датських технологій та інноваційних рішень й вони будуть доступними для державного та приватного секторів.

Згідно медіаполя, датський бізнес бере активну участь у фермерстві в Україні. Показовою може бути публікація про роботу під час війни на Кагарличчині та Житормирщині компанії Дан-Фарм, що ведеться групою із 70 датських фермерів-інвесторів, основний пакет у 70% у шістьох підприємців цієї групи.

Також в останні роки певну активність у підтримці розвитку України проявляла Швеція. Зокрема, Шведська міжнародна агенція з розвитку та співпраці вже інвестувала в енергетичну сферу України кілька десятків мільйонів доларів США. У 2017 р. організація профінансувала кілька невеликих проектів централізованого теплопостачання: в Кам'янці-Подільському, Івано-Франківську, Тернополі та Полтаві.

Фінська корпорація «NEFCO», що до початку повномасштабного вторгнення РФ до України, розглядала можливість інвестування у заходи з енергоефективності та відновлювальної енергетики в Україні у 2023 р., виділила грант у розмірі 34,5 млн.євро для будівництва житла для внутрішньопереміщених осіб [15].

Взаємодія з Ісландією в області енергетики, поки що є незначною (здійснюється в межах укладеного у 2015 р. Меморандуму про взаєморозуміння у сферах енергоефективності та відновлюваної енергетики між Державним агентством України з питань енергоефективності та Національною енергетичною адміністрацією Ісландії) [5].

Слід відзначити співробітництво норвезького міжнародного фонду «Енергія ферм» та українського НТЦ «Біоенергія», що знаходиться у Тернопільській області. Фокусом взаємодії цих компаній стало дослідження у напрямку вирощування біомаси для виготовлення електроенергії.

Крім торгівельних відносин, а також певної взаємодії в області відновлювальної енергетики та енергоефективності, країни Північноєвропейського союзу мають зацікавленість в українській IT-індустрії. Так, Швеція за період 2018–2021 рр. разом з українською некомерційною організацією «Beetroot Academy» відкрила 10 IT-шкіл в Україні, що у 2023 р. почали безкоштовно навчати жінок програмуванню [6]. В Україні функціонують такі скандинавські IT-фірми, як «SimCorp», «Sitecore», «Opera software», «MitaG teknik», «3Shape», «Ericpol» та ін.

До початку військової агресії з боку РФ норвезька компанія Petroleum Geo-Services у партнерстві з «Нафтогаз України» здійснювала розвідку та почала геологічні дослідження на Чорноморському шельфі неподалік від Кримського півострову [8].

Також в Україні є декілька освітніх проектів, спрямованих на підтримку середньої та вищої освіти.

Станом на середину липня 2023 р. Данія надала Україні допомогу на 1,89 млрд. євро (1,57 млрд. євро – військового призначення, 0,26 млрд. євро – гуманітарного призначення та 0,058 млрд. євро – фінансова підтримка). Країна займає 9 місце (серед держав світу, що підтримують Україну) за показником ВВП країни відповідно до наданої допомоги. Швеція надала Україні 1,8 млрд. євро (1,487 млрд. євро, 0,142 млрд. євро, 0,199 млрд. євро відповідно) й зайняла 10 місце. Норвегія надала Україні 2,08 млрд. євро (1,013 млрд. євро, 0,189 млрд.євро, 0,887 млрд. євро відповідно) і посіла 8 місце серед країн, що підтримують нашу державу. Фінляндія надала Україні 1,2 млрд. євро (1,12 млрд. євро, 0,023 млрд. євро, 0,076 млрд. євро відповідно) й вона також знаходиться на 8 місці у світі серед країн-донорів. Ісландія переказала Україні 0,03 млрд. дол. США (0,009 млрд. дол. США, 0,011 млрд. дол. США, 0,009 млрд. дол. США відповідно) й посіла 21 місце у світі [10].

Крім того, на початку 2023 р. Норвегія оголосила про виділення Україні 7,4 млрд. дол. США на п'ятирічний період – гроші будуть розподілені між військовими та гуманітарними напрямками. Таким чином, Норвегія стала одним з найбільших фінансових партнерів за об'ємами гарантованого фінансового ресурсу, що надійде до України у майбутньому [4]. Найбільш присутня в медіа тема інтересу до українського IT-сектору, в рамках реалізації програми Норвегії з зеленого переходу. Оскільки ключем для ефективної реалізації цього переходу є цифровізація. Так, до 2030 року в країні прогнозується дефіцит 40–80 тис. IT-фахівців. За даними дослідження Конфедерації підприємств Норвегії (ННО) два підприємства з трьох уже відчувають нестачу IT-компетенцій, а 75% IT-бізнесів одним із бар'єрів зростання називають дефіцит кваліфікованих кадрів.

У середині 2023 р. Уряд Швеції ухвалив стратегію співробітництва з Україною у сфері відновлення та реформ на 2023–2027 роки. Вона передбачає приблизно 522 мільйони євро інвестицій і є найбільшою у шведській історії стратегією двосторонньої допомоги з розвитку [14]. Ця програма включає наступні напрямки:

- відновлення;
- зелений перехід та збалансований розвиток;
- інклюзивний економічний поступ;
- безпека;
- права людини, демократія, верховенство права та гендерна рівність.

Також під час війни Швеція виявляла інтерес до логістичної сфери: порт у Рені – що розпочав свою

роботу, у тому числі, завдяки шведським інвестиціям, а головний партнер – міжнародна транспортна компанія Maersk.

В цілому, до початку активних бойових дій економічна взаємодія між Україною та країнами Північноєвропейського союзу була незначною. Підприємства зі Скандинавських країн розглядали Україну переважно у якості ринку для своїх товарів, при цьому товари та послуги, що вироблялись в Україні мали дуже обмежений попит у Скандинавії. Найбільш жвавою сферою взаємодії технологічних галузей була співпраця в області відновленої енергетики та енергоефективності, а також у сфері ІТ. Однак, і перша і друга, в той же час, обмежувались кількома точковими проектами. З початком активних бойових дій, і так нешироко представлений Скандинавський бізнес в Україні, почав скорочуватися. Але разом з тим, країни Північноєвропейського союзу виявилися одними з найбільш активних донорів військової, гуманітарної та фінансової допомоги, що зумовлено низкою, переважно політичних, причин.

Нарощення стосунків між урядом України та урядами країн Північноєвропейського союзу у подальшому може трансформуватися у співпрацю, спрямовану на економічний розвиток на взаємовигідних засадах.

Північноєвропейський союз та План економічного відновлення України

Економічна ситуація, що склалася в Україні, потребує невідкладних заходів, котрі дали б можливість виходу на траєкторію економічного відновлення. Для цього необхідно проведення прагматичної економічної політики, метою якої має стати сталий суспільний розвиток на основі принципів верховенства права та соціальної справедливості. Державна економічна політика має фокусуватися на визначенні фундаментальних недоліків ринку та на заохоченні ринкових гравців, корегуючи при цьому диспропорції розвитку та вирівнюючи дисбаланси у розподілі доходів – саме така загальна логіка функціонування Скандинавської моделі економіки, що в останні десятиліття зарекомендувала себе, як така, що відтворює стійку соціальну систему. Політика державного дирижизму, що ґрунтується на поєднанні державного планування розвитку секторів економіки та мотивування конкуренції приватних, запроваджена у Скандинавських країнах, передбачає використання всіх можливих інструментів, що має у своєму розпорядженні держава, задля проведення структурних реформ. Метою таких змін є підтримання конкурентоспроможної та збалансованої індустріальної економіки через розвиток її секторів, що сприяють чи генерують високу додану вартість. У реалізації політики державного дирижизму особлива роль відводиться державі, що має стати ініціатором та модератором структурних перетворень, концен-

труючи свої зусилля на найбільш важливих та невідкладних напрямках змін в економіці. *І саме Скандинавська модель є еталонною для України. Її отримання досвіду побудови схожого зразку економіки може стати важливою основою у взаємодії урядів членів Північноєвропейського союзу та України.*

Формування нового економічного ландшафту в Україні, в логіці державного дирижизму, потребує розробки довгострокової Програми розвитку реального сектору економіки (складеної із залученням спеціалістів країн Північноєвропейського союзу), що має стати ключовим документом-дороговказом розвитку виробничої діяльності державних та приватних підприємств у повоєнний період.

Компонентами, що могли б стати опорою розвитку економіки України за умови залучення досвіду, технологій, фінансів та обладнання, отриманих від країн Північноєвропейського союзу, наступні:

- розвиток енергетичного сектору;
- розвиток елементів економіки замкненого циклу;
- розвиток АПК, лісового господарства та морської промисловості;
- розвиток інфраструктури;
- розвиток людського капіталу.

Розвиток енергетичного сектору. Як ми з'ясували вище, країни Північноєвропейського союзу зосереджені не лише на відмові від використання викопного палива й переходу до повністю «зеленої енергетики», а й на запровадженні від'ємної емісії CO₂ в економіці, тобто використання технологій вилучування парникових газів з атмосфери. В той час, як в Україні частка зеленої енергетики у виробництві, до великої війни, перебувала лише на рівні 13%. Тому, «зелені» проекти країн Північноєвропейського союзу в Україні слід розглядати швидше, як мінімальну присутність деяких окремих приватних підприємств. В цілому ж, Україна потребуватиме, практично, повної заміни приблизно 40% генерації, зокрема, тої частки, що базувалась на використанні викопного палива. Тим більше, що значна складова цієї генерації зруйнована ракетними та дронними ударами з боку РФ. Вірогідніше за все, Україну чекає зміна моделі роботи енергетичної системи – централізована система заснована на декількох десятках потужних енергогенераторів буде децентралізуватись та локалізуватись за європейською моделлю – досвід побудови якої мають і країни Північноєвропейського союзу. Тому, ніша для розвитку виробництва електроенергії із сонця, вітру, біопалива, термальної енергії (у Карпатському регіоні), а також для розвитку виробництва водню в Україні залишається, практично, порожньою.

Розвиток певних ланок економіки замкненого циклу. Перехід до економіки замкненого циклу у Данії та Норвегії згадується серед основних

економічних та екологічних пріоритетів країн. У Швеції розглядаються варіанти промислової переробки використаної сировини, за яких держава зможе, в перспективі, суттєво знизити свою залежність від сировини країн, що розвиваються, завдяки повній утилізації побутової техніки, гаджетів та транспортних засобів й ін. В той же час в Україні ця тема навіть не обговорюється на урядовому рівні, але в цілому держава має потужний потенціал для розвитку сфери вторинної переробки побутового та промислового сміття, а також переробки вживаної побутової техніки, різноманітних пристроїв, транспортних засобів та інше. Але для реалізації подібних проектів, Україні необхідно отримати не лише досвід, обладнання та технології ноу-хау, а й бути частинною певного виробничого ланцюга, який би давав можливість реалізовувати перероблену вторинну сировину.

Розвиток АПК, лісового господарства та морської промисловості. Розвиток аграрних технологій країн Північноєвропейського союзу, зокрема, напрацювання Норвегії щодо створення аграрних культур стійких до зміни клімату, могли б сприяти формуванню стійкого до зовнішніх чинників та високоефективного АПК України. Також нарощення співпраці аграрної України з високотехнологічною, у цьому сенсі, Данією могло б забезпечити вихід держави на зовсім інший рівень за урожайністю у сфері рослинництва та збільшення виробництва продуктів тваринництва і їх якості на засадах безвідходного виробництва. Крім того, серед основних завдань розвитку АПК є створення висококонкурентної сфери економіки, що стане однією з базових галузей, де формуватиметься висока додана вартість, а також створюватиметься мультиплікативний ефект для розвитку суміжних областей економіки (селекція, виробництво та обслуговування техніки, логістика, транспортування, тощо), як це відбувається в країнах Північноєвропейського союзу.

Також Україні був би корисний досвід Скандинавських партнерів щодо поводження з лісами, зокрема підтримання біологічної різноманітності та змішаності лісів, а також розвиток технологій, спрямованих на недопущення та упередження лісових пожег.

Окремі засади Шведської програми розвитку «блакитної економіки» у повоєнний період могли б стати в нагоді у контексті розвитку морського господарства у причорноморському регіоні. Зокрема, корисним може бути досвід щодо диверсифікації виробництва морепродуктів, забезпечення розвитку відновлювальної енергетики на морській території, удосконалення водоочисних споруд в країні, що безпосередньо мають вплив на екологічний стан річок та Чорного моря тощо.

Розвиток інфраструктури. Передбачає, в першу чергу, необхідність нарощення потужностей для зарядження електромобілів, що є особливо актуальним у контексті рішення ЄС про поступову відмову від двигунів внутрішнього згорання і заборону виробництва автомобілів з такими двигунами з 2035 р. Також більше 70% інфраструктури передачі е/е потребує оновлення та заміни з урахуванням особливостей нової моделі функціонування електроенергетичної системи – більш децентралізованої та основаної на «зеленій» енергії. Перспективним для співпраці є напрям розвитку інфраструктури виробництва водню – у країнах Північноєвропейського союзу десятки функціонуючих водневих проектів. Україна ж лише починає рухатися в цьому напрямку, хоча можна уявити, що з розвитком енергетичного сектору країни, тут також з'явиться необхідний профіцит ресурсу для виробництва водню.

Актуальним для України буде розвиток промислової інфраструктури, що використовуватиме відновні джерела енергії, а також водень. Зокрема йдеться про такі галузі економіки, як виробництво чорних металів, хімічна та транспортна сфера, сільське та житлово-комунальне господарство.

Розвиток людського капіталу. Перехід України до вищих рівнів технологічних укладів, що уособлюють у собі економіки країн Північноєвропейського союзу, потребує переходу до нової економіки – економіки знань – і відповідного розвитку людського капіталу. Тому, передача передових технологій не може бути здійснена поза співпрацею в області обміну науковим досвідом між українськими студентами та вченими і їх колегами із Скандинавських країн. Відповідно, в залежності від напрямку взаємодії, Україна потребуватиме формування серед населення необхідних знань, умінь та навичок.

Висновки з проведеного дослідження. Враховуючи суттєвий рівень відставання України від розвинених країн, практично, в усіх сферах економіки, країни Північноєвропейського союзу мають потенціал надати потужну наукову та ресурсну базу для забезпечення не лише консультаційної підтримки з питань формування соціально-орієнтованої передової економічної моделі, а й у питаннях, що стосуються економічного розвитку, за умови збереження довкілля та необхідності адаптації до кліматичних змін.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Длугопольський О. Держава добробуту і якість життя: досвід скандинавських країн та реалії України. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2015. Випуск 2(13). С. 294–302.
2. Дума О.І. Скандинавська модель трансферту технологій: досвід та особливості. *Менеджмент та*

підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. 2021. № 2(6). С. 166–180.

3. Матушенко І.Ю., Прасол О.С., Саргасян Е.Л. Інноваційне співробітництво України та Скандинавських країн в умовах нової промислової революції. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна*. 2019 Випуск 10. С. 11–23.

4. Багата нафтою Норвегія пожертвує Україні 7,4 млрд доларів допомоги. Associated press. URL: <https://apnews.com/article/zelenskyy-norway-government-6cbf88688bb9d7114bc72c61ddb52a85>

5. Договірні-правові відносини між Україною та Ісландією. Посольство України в Фінляндській Республіці та Республіці Ісландія. URL: <https://finland.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/3226-legal-acts>

6. З таксистів у девелопери. Як швед збудував IT-школу в Україні. URL: <https://biz.liga.net/all/it/interview/intervyu-so-shvedom>

7. Проект UA MAP. URL: <https://uamap.org.ua/>

8. Розвідка газу на шельфі Чорного моря поблизу Криму дійшла до етапу геологічних досліджень. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-rozvidka-hazu-chornoho-moria/31474893.html>

9. Сергій Савчук: Із данськими інвесторами аналізуємо вигідні напрями капіталовкладення у «зеленій» енергетиці, енергоефективності та енергетичній утилізації сміття. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/sergij-savchuk-iz-danskimi-investorami-analizuyemo-vigidni-napryami-kapitalovkladennya-u-zelenij-energetici-energoefektivnosti-ta-energetichnij-utilizaciyi-smittya>

10. Сторінка відслідковування допомоги Україні. Кільський інститут світової економіки. URL: <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/>

11. Торговля та інвестиції. Посольство України в Королівстві Норвегія. URL: <https://norway.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/488-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-norvegijeju/torgovelyno-ekonomichne-ta-investicijne-spivrobitnictvo-ukrayini-z-korolivstvom-norvegiya>

12. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Ісландією – Посольство України в Фінляндській Республіці та Республіці Ісландія. URL: <https://finland.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/3225-trade>

13. Україна завершила 2021 рік із рекордним показником експорту товарів – \$68 млрд. Інтерфакс Україна. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/790046.html>

14. Уряд Швеції ухвалив нову стратегію допомоги розвитку України. Портал Уряду Швеції. URL: <https://www.government.se/press-releases/2023/07/swedish-government-adopts-new-development-assistance-strategy-for-ukraine/>

15. Чотири українських міста залучать 34,5 млн євро гранту від NEFCO на будівництво житла для ВПО. MIND. URL: <https://mind.ua/ru/news/20254742-chetyre-ukrainskih-goroda-privlecut-345-mln-evro-granta-ot-nefco-na-stroitelstvo-zhilya-dlya-vpo>

REFERENCES:

1. Dluhopolskyi, O. (2015) Derzhava dobrobutu i yakist zhyttia: dosvid skandinavskyykh krain ta realii Ukrainy

[Welfare state and life quality: Scandinavian countries experience and Ukrainian reality]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava – Socio-Economic Problems and the State*, no. 13 (2), pp. 294–302. Available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2015/15doviru.pdf> [in Ukrainian].

2. Duma, O.I. (2021) Skandinavska model transfertu tekhnolohii: dosvid ta osoblyvosti [The Scandinavian model of technology transfer: experience and features]. *Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia ta problemy rozvytku – Management and entrepreneurship in Ukraine: formation stages and development problems*, no. 2(6), pp. 166–180. [in Ukrainian].

3. Matiushenko I.Iu., Prasol O.S., Sarhasian E.L. (2019) Innovatsiine spivrobitnytstvo Ukrainy ta Skandinavskyykh krain v umovakh novoi promyslovoi revoliutsii [Innovative cooperation between Ukraine and the Scandinavian countries in the conditions of the new industrial revolution]. *Visnyk KhNU imeni V.N. Karazina – KhNU journal named after Karazin V.N.*, no. 10, pp. 11–23 [in Ukrainian].

4. Bahata naftoiu Norvehiia pozhertvuie Ukraini 7,4 mlrd dolariv dopomohy [Oil-rich Norway will donate \$7.4 billion in aid to Ukraine]. Associated press. Available at: <https://apnews.com/article/zelenskyy-norway-government-6cbf88688bb9d7114bc72c61ddb52a85>

5. Contractual and legal relations between Ukraine and Iceland. Embassy of Ukraine in the Republic of Finland and the Republic of Iceland. Available at: <https://finland.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/3226-legal-acts>

6. Z taksystiv u developery. Yak shved zbuduvav IT-shkolu v Ukraini [From taxi drivers to developers. How a Swede built an IT school in Ukraine]. Available at: <https://biz.liga.net/all/it/interview/intervyu-so-shvedom>

7. Project UA MAP. URL: <https://uamap.org.ua/>

8. Rozvidka hazu na shelfi Chornoho moria poblyzu Krymu diishla do etapu heolohichnykh doslidzhen [Gas exploration on the Black Sea shelf near Crimea has reached the stage of geological research]. Radio Svoboda. Available at: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-rozvidka-hazu-chornoho-moria/31474893.html>

9. Serhii Savchuk: Iz danskymy investoramy analizuemo vyhidni napriamy kapitalovkladennia u «zelenii» enerhetytsi, enerhoefektyvnosti ta enerhetychnii utylizatsii smittia [Serhiy Savchuk: Together with Danish investors, we are analyzing profitable areas of capital investment in "green" energy, energy efficiency and waste energy utilization]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/sergij-savchuk-iz-danskimi-investorami-analizuyemo-vigidni-napryami-kapitalovkladennya-u-zelenij-energetici-energoefektivnosti-ta-energetichnij-utilizaciyi-smittya>

10. Ukraine Support Tracker. Kiel Institute of World Economy. Available at: <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/>

11. Trade and investment. Embassy of Ukraine in the Kingdom of Norway. Available at: <https://norway.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/488-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-norvegijeju/torgovelyno-ekonomichne-ta-investicijne-spivrobitnictvo-ukrayini-z-korolivstvom-norvegiya>

12. Trade and economic cooperation between Ukraine and Iceland – Embassy of Ukraine in the

Republic of Finland and the Republic of Iceland. Available at: <https://finland.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/3225-trade>

13. Ukraine ended 2021 with a record export of goods – \$68 billion. Interfax Ukraine. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/790046.html>

14. Ukraine ended 2021 with a record export of goods – \$68 billion. Interfax Ukraine. Available at: <https://www.government.se/press-releases/2023/07/>

[swedish-government-adopts-new-development-assistance-strategy-for-ukraine/](https://www.government.se/press-releases/2023/07/swedish-government-adopts-new-development-assistance-strategy-for-ukraine/)

15. Chotyry ukrainskykh mista zaluchat 34,5 mln yevro hrantu vid NEFCO na budivnytstvo zhytla dlia VPO [Four Ukrainian cities will receive a 34.5 million euro grant from NEFCO to build housing for IDPs]. MIND. Available at: <https://mind.ua/ru/news/20254742-chetyre-ukrainskih-goroda-privlecut-345-mln-evro-granta-ot-nefco-na-stroitelstvo-zhilya-dlya-vpo>